

פרק ט'

יחידה 22 - התקבצותם של מלכי כנען, עורמת הגבעונים וכריתת הברית (א'-ט"ו)

37 ספר יהושע | פרק ט'

לאור מים עתיק

3. מדוע היו הגבעונים צויכים לכרות ברית בעורמה?

4. מי אמר למי:
"מארץ רחוקה מאוד באר" _____
"אולי בקרבי אתה יושב" _____
"קחו בידכם צידה לדרך" _____
"עבדוך אהנו" _____

5. סמנו בעזרת עיפרון את מסלול הליכתם של הגבעונים אל מחנה ישראל.

36 ספר יהושע | פרק ט'

פרק ט'

ספר יהושע		חלוקת הארץ		כיבוש הארץ		הבנייה לארץ	
סוף מיי יהושע	המבנה	קר	החלקה	סיכום	המשיך	ראשית	א-ד
חזאת	בנבר	קר	בשילה	בגלגל	הכבוש	ה-ח	
בסבם	הרדן	הלויים	המקלט	ר-ג'י'ז	ר-א'ר-א	ט-י"א	
כ"ז	כ"ז	כ"א	כ	יח-י"ט	י		

יחידה 22 - התקבצותם של מלכי כנען, עורמת הגבעונים וכריתת הברית (א'-ט"ו)

1. מה עשו כל המלכים כאשר שמעו על כיבוש העי ברוב עם ובתחבולה?

2. מה עשו הגבעונים כדי לכרות ברית?

בארי קלים

"בעיניהם" - כפייהם.
"מפגריהם" - לטון מבוקעים.
"מקניהם" - מעונשם.
"ולא ירת מבם עבד" - לא יחזל מכם, לא יפסק מבם להיות עבדים.
"פה אחר" (פסוק ב') - בהסכמה אתה ובעצה אתה.
"דיעדיד" (פסוק ד') - התעסקו.
"ב'ש" (פסוק ז') - מרחמים ורחוקים מרוב שיטוש.
"מבקעים ומצוריהם" (פסוק ז') - סדוקים מרוב שיהם ושינים במקומות סדוקים ברז (קשרו) אולם כדי לתקנם את התקע.
"אזרח" (פסוק ז') - כלם עשויי קור שנינוד לנשיאת מים.
"מסוללות" (פסוק ח') - על הגעלים היו סלעים, כלומר התוכות של בד שחממת על הקיעים שנוצרו בעליים.

הקדמה

"לא תחיה כל נשמה" (דברים כ', ט"ז) - עם ישראל הצטווה להשמיד את כל העמים בארץ ישראל בשל מוסריותם המקולקלת. בניגוד לכך, עם העמים המרוחקים מותר לעם ישראל להשלים. עמי כנען שואבים כוחות מהפסד ישראל בעי, ומתקבצים להילחם בישראל. בשונה מעמי כנען, הגבעונים מחליטים לנהוג אחרת. כיצד ינהגו הגבעונים? האנשים הזרים שמגיעים למחנה ישראל מתקבלים בשתי צורות של תגובה. חשבו: מה הן אפשרויות התגובה כלפי אותו עם?

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מדוע הגבעונים התנהגו דווקא בעורמה, ומה הם רצו להשיג בכך?
2. חוסר תיאום בין קבוצות שונות בעם יכול להביא לבלבול. כיצד בא הדבר לידי ביטוי בפרקנו?
3. מדוע הקבוצות השונות לא שאלו את ה' כיצד לנהוג עם הגבעונים?

אפשרויות ולמענה ולדיון

הגבעונים מגיעים למחנה ישראל אחרי שתכננו היטב את ההצגה שלהם כלפי ישראל, ולכן הביאו עמם אוכל מעופש, נעליים ישנות ובגדים קרועים. מגמתם של הגבעונים בכריתת הברית לא הייתה רק להציל את חייהם, אלא להשיג ברית שותפות עם ישראל והסכם לערבות הדדית. אם הגבעונים היו נכנעים לעם ישראל - מעמדם היה נחות. הגבעונים משכנעים את עם ישראל שהם עם שבא מרחוק ושמע את שם א-לוקי ישראל שיצא למרחק.

הגבעונים ניצלו את חוסר התיאום בין יהושע ובין נשיאי העדה, והם פונים אל כל אחד מהם באופן שונה. כלפי אנשי העדה הם הציגו את עצמם כנושאי שם שמים והבליטו את הסימנים החיצוניים המעידים על מסכנותם, וכלפי יהושע הם פנו בהכנעה.

יהושע קיבל את דבריהם משני טעמים שונים: 1. יהושע ראה שנושאי העדה מקבלים את דבריהם. 2. יהושע ראה שהם נכנעים כלפי ישראל ומכירים בגדולתו של ה', והבין שעם רחוק המכיר בגדולת ה' מהווה פתח לקידוש ה' גדול בעולם.

יהושע מקבל את הגבעונים רק כדי להחיות אותם, אך אין הוא נשבע להם. אנשי העדה סמכו יותר על דבריהם ולכן גם נשבעו לגבעונים.

המטריד והעצוב בכל הפרשייה הוא שהקבוצות השונות בעם "את פי ה' לא שאלו".

המסרים העולים מן היחידה

התנהגות כלפי אנשים זרים: עם ישראל מכבד את הגבעונים, אף שאינם מכירים אותם. יחד עם זאת הם חושדים בהם וחוקרים אותם על מקום מוצאם.

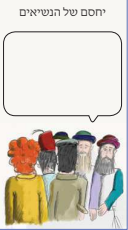

הצעות להמחשה ולהרחבה

המחשה: אפשר לנסות להמחיש לתלמידים את העורמה של הגבעונים. נציג לפני הכיתה את הגבעונים המגיעים למחנה ישראל בבגדים בלויים ובנעליים קרועות, ובכליהם לחם מעופש. כיצד היינו מגיבים כלפי אותם אנשים? האם היינו מעלים על דעתנו שייטכן שאנשים אלו מערימים עלינו?

יחידה 23 - כיבוש ערי הגבעונים ונתינתם לחוטבי עצים ולשואבי מים (ט"ז-כ"ז)

39 ספר יהושע | פרק ט'

12. כתבו בנבועות הדבור כיצד התייחס כל אחד מהצדדים לבעונים בכריתת ברית השלום.

יחסם של העדה	יחסם של הנשיאים	יחסו של יהושע
		

ז'ינג יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושואבי מים

אומר הרמב"ם: "אם השלימו וקיבלו שבע מצוות בני נח עליהן - אין הורגין מהם נשמה, והרי הם למס, שנאמר: 'זהו יין למס ועבדוך' (דברים)".

38 ספר יהושע | פרק ט'

יחידה 23 - כיבוש עריהם ונתינתם לחוטבי עצים ולשואבי מים (ט"ז-כ"ז)

6. מה שמענו ישראל שלושה ימים לאחר הברית?

7. סדרו את המשפטים לפי סדר התרחשותם:
 ___ הנשיאים אומרים לעם ישראל שאי אפשר להכות את הבעונים כי נשבעו להם.
 ___ עם ישראל מגיע אל ערי הבעונים ורוצה להכותם.
 ___ הנשיאים מחליטים להפוך את הבעונים לחוטבי עצים ולשואבי מים.
 ___ עם ישראל מתלונן על הנשיאים.

8. מה הוסיף יהושע על דברי הנשיאים כאשר דיבר עם הבעונים?

9. מדוע היה צריך יהושע להציל את הבעונים?

 שאלת חשיבה: מהו הלקח מחתימת הברית עם הבעונים?

10. לאן יביאו הבעונים את המים שהם ישאבו ואת העצים שהם יחטבו?

11. היכן מצינו בתורה שחוטבי עצים ושואבי מים הן מן העבודות הכוזבות בעמל (רמז: עיינו בחזילת פרשת ויצבים, דברים כט, י).

הקדמה

עם ישראל מגלים את העורמה של הגבעונים וכועסים עליהם בשל כך. יהושע, נשיאי העדה והעם כולו כועסים כל אחד בשל סיבה אחרת, ולכן כל אחד מהם רוצה להעניש את הגבעונים בצורה שונה. האם יכולים ישראל לחזור בהם מהבטחתם? הלא הגבעונים רימו אותם?

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. איך הרגישו עם ישראל אחרי שנודע להם שהגבעונים הערימו עליהם?
2. כיצד תואם עונשם של הגבעונים את מעשה העורמה שלהם?
3. כאשר אדם נשבע בטעות, האם שבועתו תקפה? האם השבועה של ישראל כלפי הגבעונים צריכה להתקיים בכל אופן?

אפשרויות למענה ולדין

כיוון שישראל נשבעו לגבעונים, אסור להם להפר את שבועתם. לכאורה קשה, סוף-סוף השבועה הייתה בטעות, שהרי לא על מקרה כזה נשבעו. מן הדין באמת שבועה כזו אינה חלה, אך כיוון שמה שמוטל על כף המאזניים הוא קידוש ה', עצם האפשרות לבטל שבועה הוא חילול ה' כיוון שהשבועה היא בשם ה' ומי שאינו מקיים את השבועה בעצם אומר שאינו מאמין בה' שבשמו נשבע.

יהושע מעניש אותם שיהיו חוטבי עצים ושואבי מים. הוא לא יכול להפר את הברית שכרת עמם, ולכן שם אותם במדרגה הנמוכה ביותר שאפשר לבקש מבעלי ברית. כמו כן רצה יהושע שיהיו עבדים לישראל, כדי שלא יוכלו להרים ראש ברבות הימים ולהילחם בישראל.

המסרים העולים מן היחידה

1. **קיום הבטחה:** עם ישראל כורת ברית עם הגבעונים, ומכוח ברית זו נמנע מלפגוע בהם.
2. **עשיית חסד:** יהושע דואג לגבעונים ומונע פגיעה בהם.

הצעות להמחשה ולהרחבה

שאלת הפנמה: משה נהג בעורמה כלפי חברו, אברהם. משה סיפר לו שחסר לו עיפרון, וזה לא היה אמת. אברהם גילה את מעשה העורמה, וכעס מאוד על משה. משה הבין שנהג לא כשורה ורצה לרצות את אברהם. הביאו רעיון כיצד יוכל משה לרצות את אברהם. האם הרעיונות שלכם דומים לעונש שהטיל יהושע על הגבעונים או שונים ממנו?